

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
sivistys- ja tiedejaosto

Translasten ja -nuorten perheet ry

HE 154/2022 vp
23.11.2022

Lausunto translasten- ja nuorten asemasta ja millaista tiedotustyötä tulisi tehdä, jotta nämä henkilöt huomioitaisiin paremmin yhteiskunnassamme

Translasten ja -nuorten perheet ry on vuodesta 2017 tarjonnut tukea ja tietoa sukupuolen moninaisuuden kysymyksiä pohtiville lapsille ja nuorille sekä erityisesti heidän läheisilleen. Tehtävämme on edistää sukupuoliltaan moninaisten lasten ja nuorten oikeuksia Suomessa. Verkossa tapahtuvan vertaistukemme piirissä on tällä hetkellä 238 suomalaista perhettä. Yhdistystoimintamme on vakiintunutta.

Visiomme

1. Vanhemmat tukevat lasta tässä hetkessä

Lapsen ja nuoren sukupuolen kokeminen on yksilöllistä, kuten aikuisillakin. Lapsen edun mukaista on, että lapsi tai nuori tulee kuulluksi, saa tukea ja apua pohtiessaan sukupuoli-identiteettiään. Sukupuolen kokemus voi muuttua lapsella tai nuorella, mutta se ei ole riittävä peruste ohittaa lapsen kokemusta sukupuolestaan ja tuen tarvetta tässä hetkessä.

2. Vanhemmat saavat tukea

Lapsen sukupuolikokemuksen tukeminen voi asettaa vanhemmat joskus haasteiden eteen. Vanhemmat tarvitsevat tietoa ja vertaistukea tukeakseen lapsen kasvua ja kehitystä sekä aktiivista kansalaisuutta ja toimijuutta yhteiskunnassa, asiointitilanteissa ja yhteisöissä.

3. Suomi on sukupuoliltaan moninaisille lapsille ja nuorille hyvä paikka elää

Sukupuoliltaan moninaisten lasten ja nuorten tutkimuksen ja hoidon pitää Suomessa olla asianmukaista, avointa, nopeaa ja ajantasaiseen tietoon perustuvaa. Tarvittavaa hoitoa pitää saada jo tutkimusprosessin aikana ja sen tulee perustua ajankohtaisiin kansainvälisiin hoitosuosituksiin. Vaikka Suomessa alle 13-vuotiaita lasten sukupuolikokemusta ei tutkita, myös

heidän tilanne tulee huomioida asiantuntevasti sekä terveydenhuollossa että muilla yhteiskunnan osa-alueilla.

Kaikkien lapsia ja nuoria koskevien palveluiden tulee olla yhdenvertaisuus periaatteiden mukaisesti sensitiivisiä sukupuolen moninaisuudelle. Yhteiskunnan tulee muuttua niin, että sukupuoliltaan moninaiset lapset ja nuoret voivat elää sosiaalisessa sukupuolessaan haluamallaan tavalla.

Kiitämme mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa.

Toimintamme

Päätavoitteenamme on asiantuntevan tiedon ja tuen jakaminen, vertaistuki, lastemme perusoikeuksien varmistaminen yhteiskunnassa sekä heidän äänensä tuominen esiin. Lapsen sukupuolikokemuksen tukeminen voi asettaa vanhemmat joskus haasteiden eteen, sillä harvalla on asiasta tietoa entuudestaan. Vanhemmat tarvitsevat tietoa ja vertaistukea, jotta he voivat tukea lastaan kasvussa, kehityksessä ja aktiivisena toimijana ja kansalaisena yhteiskunnassa, erilaisissa asiointitilanteissa ja lapsen omissa yhteisöissä. Tarvittava tuki koostuu hyvinkin arkisista, pienistä asioista esimerkiksi koulunkäyntiin ja harrastuksiin liittyen, joista tietoa ei ole yleisesti käytettävissä. Olemme keskittyneet nimenomaan perheiden tukemiseen ennemmin kuin tiedottamaan yleisesti sukupuolten moninaisuudesta yhteiskunnassamme - siitä vastaa Suomessa esimerkiksi Seta, jolla on paremmin tarvittavia resursseja. Toimintamme keskittyy tiedon ja tuen jakamiseen lapsen perhe- ja kasvuympäristössä.

Meidän toimintamme perustuu nykyisin täysin vapaaehtoistoimintaan. Monet vapaaehtoisistamme voivat myös olla perhetilanteensa puolesta haastavassa ja kuormittavassa tilanteessa, eikä voimia riitä ylimääräiseen vapaaehtoistoimintaan perheen ja työn lisäksi, vaikka auttamishaluja olisikin. Samalla kuulemme toistuvasti, kuinka tärkeää työmme perheille on: tietoa lasten sukupuolen moninaisuudesta on edelleen erittäin niukasti tarjolla. Vanhemmat myös pelkäävät hakeutua vertaistuen piiriin, etteivät tule leimatuiksi. Muiden vertaisten kohtaaminen on kuitenkin ollut vertaistuen piiriin hakeutuneille mullistava kokemus, sekä sukupuoliltaan moninaisille lapsille että heidän perheilleen. Tunne siitä, että perhe ei ole tilanteensa kanssa yksin on vanhemmille voimaannuttava. Myös itsetuhoisuudelle, masennukselle ja ahdistukselle alttiit lapset saavat valtavasti voimia siitä, että huomaavat, etteivät olekaan yksin tai viallisia. Toivoisimme, että voisimme tarjota jokaiselle lapsistamme sen kokemuksen, etteivät he ole yksin, vaan täydellisiä juuri sellaisina kuin ovat.

Tavoitteemme

Tavoitteemme toteuttamiseksi olemme tehneet laajaa viestintää verkossa ml. sosiaalisessa mediassa. Tämä toiminta on uhattuna, koska meidän vapaaehtoisillamme ei ole aikaa tehdä neuvonta- ja tiedotustyötä omien töidensä ohella. Esimerkiksi tämän lausunnon kirjoittaminen vie puoli työpäivää useammalta hallituslaiselta. Kaikki muu vapaa-aika menee lisäksi yhdistyksen hallinnollisiin toimiin. Meillä on valtavasti kehitysideoita mm. verkostoitumiseen ja vertaistukitoimintaan sekä erilaisiin lasten, nuorten ja perheiden tukemiseen liittyviin hankkeisiin, ja näille on myös suuri tarve yhteisömme puolelta, mutta vapaa-aikamme ei riitä toteuttamaan

suunnitelmia. Vuosien myötä kertyneen asiantuntemuksemme perusteella perheiden tiedon ja neuvonnan tarve on jatkuvasti kasvanut. Olemme hyvin kiitollisia siitä, että eduskunnan valtiovarainvaliokunnan

sivistys- ja tiedejaosto mahdollistaa näin kuulluksi tulemisen: perheemme eivät useimmiten pysty toimimaan julkisuudessa omilla nimillään lastensa yksityisyyden suojelemiseksi, mikä on varmasti kaikille hyvin ymmärrettävää. Onkin tärkeää, että tulemme kuulluksi erilaisissa työryhmissä mm. perheidemme kohtaamista haasteista ja miettimään niille ratkaisuja.

Tarpeemme

Järjestömme on kasvuvaiheessa eivätkä vapaaehtoisresurssimme enää riitä. Tarvitsisemme taloudellista tukea, jotta voimme palkata edes osa-aikaisen toiminnanjohtajan, joka voisi paneutua täydellä sydämellään tähän työhön, eikä joutuisi muun arkielämän ohella nappaamaan hetkiä hankerahoituksiin, lausuntoihin, neuvontaan, työpajojen- tai vertaistukitapaamisten koordinointiin. Työmme on pitkälti viestintää ja kommunikointia perheiden, ammattilaisten sekä valtionhallinnon toimijoiden kanssa, mikä vaatii asiakokonaisuuksien hallintaa ja nopeaa reagointia. Meillä ei ole ollut resursseja edes yrittää hakea apurahoja tai muuta rahoitusta, koska sekin vie vapaaehtoistoimijoilta liikaa aikaa: toiminnanohjaajavoisi ryhtyä tämän kaltaiseen, järjestön rahoituspohjan parantamiseen. Vertaistukea ja neuvontaa voimme toistaiseksi tarjota pitkälti vain verkossa, koska emme ehdi organisoimaan lähitapaamisia. Meillä on edessä myös valtava haaste siinä, miten voimme parantaa lasten ja nuorten hoidon saantia, joka on tällä hetkellä aivan katastrofaalinen. Olisi tärkeää saada edes hoitotakuu toteutumaan ja toteutunut hoito kansainvälisten suositusten mukaiseksi. Nyt yhä useammat perheet etsivät hoitokontaktit muista EU-maista, mikä on täysin kestämatöntä. Tämä koskee sekä mahdollisia fyysisiä hoitoja (erityisesti ns. murrosiän jarrutushoito, jota ei Suomessa anneta) sekä myös tukitoimia (sillä Suomessa transpolit ovat keskittyneet tutkimukseen ja diagnosointiin, eivätkä tarjoa nuorille henkistä tukea tai keskustelua omaan identiteettiin pohtimiselle).

Kunnioittavasti,

Milla Kissaniitty
puheenjohtaja

puheenjohtaja@transperheet.fi